

Beantwoording Technische vragen en opwaarderingen m.b.t. **SB Start- en Koersnotitie Utrechts
Programma Landelijk Gebied**

Fractie	#	Vraag/input	Antwoord/reactie
SGP	1	<u>Opwaardeerverzoek</u> : hoewel ik me besef dat we hopeloos laat zijn door het moordend tempo wil ik graag met de gedeputeerde kunnen wisselen over de gestelde ambities in het koersdocument.	
	2	Klopt mijn interpretatie dat het minder gebruiken van de stroken langs watergangen en het niet bemesten ook een gebruik als groen blauwe dooradering is? Net als slootkantbeheer?	Een strook langs een watergang die minder wordt gebruikt en niet wordt bemest kwalificeert nog niet als groenblauwe dooradering. Om wel te kwalificeren moet de strook ook ecologisch worden beheerd, dat wil zeggen een strook met kruidenrijke vegetatie die gefaseerd wordt gemaaid en het maaisel afgevoerd wordt. Dit is beschreven in de handreiking 'Groenblauwe dooradering nader gedefinieerd' die door Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel recent is uitgebracht. Voor dit ecologisch beheer kunnen verschillende soorten pakketten uit het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer worden afgesloten.
	3	P7: Waarop is de opgave van 30% extra natuur gebaseerd voor doelbereik van de VHR doelen? Namelijk staat van instandhouding op aanmeldingsdatum? Wordt die natuuropgave ook gemeten vanaf aanmeldingsdatum?	De VHR opgave gaat niet alleen over de N2000 gebieden maar betreft het volledige doelbereik van de Vogel- en habitatrictlijn (VHR). Dat wil zeggen het in een gunstige staat van instandhouding brengen van habitats en soorten die onder de richtlijnen zijn aangewezen. Het betreft 30% van het doelbereik voor het voldoen aan de doelstellingen van de Vogel- en habitatrictlijn. Die 30% is berekend aan de hand van de huidige aanvullende opgave die er licht om soorten en habitats in een gunstige staat van instandhouding te brengen.
	4	Op p8 worden extra opgaves weergegeven voor moerassen en vochtige bossen. Hoe verhoudt zich dat tot de methaanuitstoot die in genoemde typen toeneemt ten opzichte van (veelal) agrarisch gebruik of drogere natuurdoeltypen?	Er is (zeer) weinig kennis over methaanuitstoot uit natte natuurgebieden. Dus hier is geen uitspraak over te doen. De methaanuitstoot uit agrarische bodems is overigens gering. In de veenweiden ontstaat methaan vanuit de verbranding van het veen alleen in de natste delen, pas wanneer de grondwaterstand maar 20 cm onder het maaiveld is of nog minder (dus alleen in de heel natte percelen).
	5	Hoe moet ik de overgangsgebieden rond natura2000 gebieden voor me zien ruimtelijk? (P11)	De exacte begrenzing en inrichting van de overgangsgebieden zijn afhankelijk van de maatregelen die nodig zijn in de verschillende Natura2000-gebieden. Met uitzondering van een overgangszone voor reductiemaatregelen stikstof, hanteren we geen standaard voorwaarden voor overgangszones, immers per maatregel zal de breedte van de overgangszone verschillen. Het is altijd gebiedsgericht maatwerk, want de ene

			maatregel ligt ver buiten het Natura2000-gebied en de andere misschien veel dichterbij.
	6	Waarom ontbreekt methaanreductie uit natuurgebieden als maatregel tegen methaan uitstoot? En wat zijn de gevolgen van generieke peilverhoging in Water en Bodem sturend op de methaanuitstoot?	In ons UPLG 1.0 (uitwerking van de Koersnotitie) is opgenomen dat er voor natte natuur een opgave is voor het verminderen van de methaanuitstoot. Door een nationale werkgroep worden daarvoor maatregelen uitgewerkt.
	7	Een groot deel van Utrecht is afhankelijk in droge periodes van gebiedsvreemd water. Hoe beïnvloedt dit de KRW metingen en zijn maatregelen om deze doelen te halen dan wel doelmatig als je in een droge zomer 80% van je water uit het Amsterdam Rijnkanaal haalt?	De metingen voor KRW-waterkwaliteit worden op vaste momenten uitgevoerd volgens het KRW-monitoringsprogramma. Door de droge zomers in de afgelopen jaren is er inderdaad in sommige waterlichamen een effect te zien in de ontwikkeling van de ecologie. Waterbeheerders zoeken maatregelen om het watersysteem klimaatbestendiger te maken. Deze worden onderdeel van het UPLG. KRW-maatregelen blijven doelmatig ook bij de tijdelijke aanvoer van gebiedsvreemd water. Bij een droge periode is een afweging nodig tussen de droge situatie te laten voortduren met gevolgen voor flora en fauna en in de veenweiden ook gevolgen voor de uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodems of water van mindere kwaliteit aan te voeren. Deze afweging wordt niet alleen vanuit waterkwaliteit gemaakt. Andere functies, zoals landbouw en natuur vragen om water. De verdringingsreeks geeft hiervoor een volgorde aan. Zie ook Memo verdringingsreeks Cie RGW 22 februari 2023
	8	P19: minister wil extra blauwgraslanden toevoegen in NNN vanuit VHR doelen. Waarom wordt hier voor toevoegen van stikstofgevoelige habitats gekozen? Dit kan toch slimmer met oog op toekomstige juridische werking?	Deze keuze komt voort uit de opgave om te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van het habitat Blauwgrasland. Diverse (voormalige) blauwgraslanden bevinden zich in een matige tot slechte toestand en zijn niet meer als zodanig te kwalificeren. Daarvoor zijn extra hectares buiten de reeds aangewezen oppervlaktes in de Natura2000-gebieden nodig om aan de VHR-doelstellingen te voldoen. De keuze staat los van de juridische implicaties. Juist het realiseren van een gunstige staat van instandhouding van dit habitat zorgt ervoor dat uiteindelijk minder juridische knel zou moeten ontstaan in de vergunningverlening.
	9	Op p23 wordt gesproken over realisatie van landschapselementen in het verdienmodel van de boeren. Juist langjarig beheer is hier zeer relevant. Kan een extra hoofdstuk worden toegevoegd over kosten voor beheer op 15 jaar berekend o.i.d.?	In het UPLG nemen we een hoofdstuk Kostenraming 2035 op. Beheer wordt daarin als één van de posten opgenomen. Overigens is deze kostenraming zeer op hoofdlijnen.
	10	P30: wat staat er tegenover de extra beheereisen over het gebruik van bufferstroken?	Met deze tekst over de bufferstroken is bedoeld dat we willen stimuleren dat meer agrariërs de bufferstroken gaan beheren volgens de

			<p>beheervorschriften die al gesteld zijn in de pakketten uit het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Door gebruik te maken van het ANLb ontvangt de agrariër dan ook een vergoeding voor (een deel van) de kosten van het beheer van de bufferstrook. Aanvullende financiering vanuit een Waterschap of de provincie kan dit beheer verder stimuleren.</p>
	11	<p>Waarom worden de onzekere VHR doelen vanuit de EU nu al overgenomen?</p>	<p>De VHR-doelen (zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van soorten en habitats), zijn niet onzeker. Wel zijn er (nog) geen termijnen gesteld aan het behalen van die doelen. Met de Europese Natuurherstel-wet gebeurt dat mogelijk wel.</p> <p>Het Rijk vraagt ons nu om in het provinciale Programma Landelijk gebied een strategie op te nemen voor 30% VHR-doelrealisatie in 2030. Dit wordt gezien als no-regret maatregel omdat we om meerdere redenen moeten werken aan natuurherstel op de korte termijn.</p> <p>Door het ministerie van LNV is in 2022 indicatief in beeld gebracht wat het benodigde natuurareaal is om te voldoen aan de doelstellingen die de VHR stellen. Die indicatieve getallen hebben we in het UPLG 1.0 opgenomen. Dit geeft dus een indruk van de opgave als er een verplichting komt in 2030 30% doelbereik (en in 2050 100% doelbereik) te behalen.</p> <p>We willen open zijn over de kans dat we aan die planning moeten voldoen. Het niet vermelden van die opgave zou later extra druk op de gebiedsprocessen kunnen leggen.</p>
	12	<p>Hoe kan de provincie de positie van stoppers versterken? Is de lobbyagenda een goed middel om de ministeries van justitie, landbouw, financiën etc samen te laten werken voor een adequaat stoppersmodel?</p>	<p>Agrarische ondernemers die willen stoppen kunnen zelf gebruik maken van verschillende regelingen die het Rijk die hier voor beschikbaar heeft. Zoals op dit moment de Landelijke Beëindigings-regelingen LBV+- en LBV-regeling. Het is gebruikelijk dat dergelijke regelingen worden besproken in verschillende ambtelijke en bestuurlijke overleggen tussen de provincies en het Rijk.</p> <p>In gebiedsprocessen en gesprekken met individuele ondernemers zijn de mogelijkheden die dergelijke regelingen bieden ook onderwerp van gesprek. De grond van stoppende agrariërs willen we graag inzetten voor onder meer de verduurzaming en extensivering van blijvende agrarische bedrijven. Een aantrekkelijk perspectief voor stoppende en omschakelende boeren vergroot de kansen op (snellere) realisatie van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).</p>

			<p>In dit kader is ook een vraag van het IPO aan het Rijk om te onderzoeken hoe voorkomen kan worden dat financiële regelingen voor stoppende boeren worden afgeroomd (via de belastingen) met invloed op hun uiteindelijk pensioen.</p> <p>Utrecht heeft onder meer een aanpak voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Dit is een voorbeeld van een provinciaal instrument dat stoppende agrariërs kan faciliteren.</p>
	13	<p>Ik mis de potentie van groengas om bij te dragen aan stikstof probleem en het methaan probleem. Kan dit worden toegevoegd als dragend principe in de transitie?</p>	<p>De productie van groen gas op basis van mestvergisting kan een bijdrage leveren aan de vermindering van methaanemissies. De techniek die hiervoor beschikbaar zijn kan worden ingezet in samenhang met technieken die voor de vermindering van de emissie van ammoniak bruikbaar lijken.</p> <p>Vooraf voor dat laatste geldt overigens wel dat technieken nog volop in ontwikkeling zijn en vaak nog niet erkent zijn. Verder levert mestvergisting slechts een stukje van de oplossing. Want het grootste deel van de methaanemissies komt uit de rundveehouderij. En hiervan wordt weer het overgrote deel geproduceerd door pensfermentatie en maar een beperkt deel vanuit de mestopslag of na het uitrijden. Als het gaat om de intensieve veehouderij dan kan de productie van groen gas <u>relatief gezien</u> een grotere bijdrage leveren. Daarom nemen wij de groen gas niet als dragend principe mee. Dat gezegd hebbende zal de productie van groen gas zeker ingezet kunnen worden voor de vermindering van de methaanemissies. Wij willen de kansen hiervoor, in samenhang met andere doelen en maatregelen, verder uitwerken.</p>
BBB	14	<p><u>Opwaardeerverzoek:</u> Bespreken datum 1 juli Nog geen 3 weken geleden de startnotitie, nu al de koersnotitie, en straks de conceptversie. In de laatste alinea staan de doelen die de provincie nog voor 1 juli in de koersnotitie wil hebben. Hoe gaat de provincie dit voor elkaar krijgen? Uiteindelijk wordt dit broddelwerk, en geen werkbaar document.</p>	
	15	<p>Waarom moet er een heel document worden aangeleverd, terwijl de motie van Caroline van der Plas in de Tweede Kamer is aangenomen? (30252 Motie nr 89, toekomstvisie agrarische sector)</p>	<p>Zie het 1^e deel van het antwoord hiervoor. Ons beeld is dat verschillende provincies wel verschillende producten zullen gaan aanleveren die LNV zal beoordelen. De kans dat er snel en voldoende middelen uit het Transitiefonds beschikbaar worden gesteld, is afhankelijk van de kwaliteit van ons UPLG.</p>
PvdA	16	<p><u>Opwaardeerverzoek:</u> De Start- en Koersnotitie om te komen tot een breed</p>	

		gedragen UPLG nodigt uit om met de staten in debat te gaan over een gezamenlijke visie op de toekomst. Verstaan we allemaal hetzelfde onder een gezonde provincie Utrecht, onder natuur etc.? Zijn we in staat een lange termijnvisie voor ogen te houden en daar gezamenlijk naar toe te werken, zonder ons te verliezen op details in documenten?	
Volt	17	<u>Opwaardeerverzoek:</u> Volt wil graag agendapunt 15 (Start en Koersnotitie UPLG) opwaarderen, om de SEIA, participatie, en positionering van PS te bespreken in de commissie met gedeputeerde en collega partijen. Volt dient tevens de volgende vragen in rondom deze thema's.	
	18	De sociaal- economische impactanalyse wordt enkel op hoofdlijnen voor het UPLG 1.0 uitgevoerd. Waarom niet uitgebreider in deze fase? Er wordt ook gesteld dat de SEIA onderdeel is van de integrale beoordeling op het gebiedsprogramma door het Rijk: hoe effectief is dit als de SEIA van Utrecht enkel op hoofdlijnen zal worden uitgevoerd en later nogmaals met meer detail? Verder: Hoe worden uitkomsten van de SEIA geïntegreerd in het UPLG 1.0? Hoe wordt de reikwijdte en het detailniveau (scope) bepaald, en hoe en wanneer worden (de visies van) belanghebbenden betrokken in deze studie? Welke ruimte is er binnen het planproces om aanpassingen te verwerken n.a.v. uitkomsten van de SEIA, en wat als er materialen wijzigingen nodig blijken te zijn?	<p>Er zit een volgorde in het opstellen van het UPLG. De koers en de te nemen maatregelen moeten eerst helder zijn voordat er een SEIA geschreven kan worden. Ook is er nog een afhankelijkheid van derden o.a. het landbouwakkoord waar afspraken worden gemaakt die van belang zijn voor de SEIA. Daarnaast is de WUR nog bezig met het ontwikkelen van een methodiek om de agro-economische effecten door te berekenen. Deze methodiek hebben we nodig en is nog niet opgeleverd.</p> <p>Dit alles betekent dat we nu alleen de eerste stap-de 0 meting- in het UPLG kunnen opnemen. Overigens kiezen veel andere provincies ervoor om net als wij de SEIA in deze fase beperkt te houden, op hoofdlijnen en met een 0-meting. LNV heeft ambtelijk signalen afgegeven dat dit voor deze UPLG-1.0 voldoende is.</p>
	19	Met de Koersnotitie zal "in gesprek worden gegaan met vertegenwoordigers van agrarische sector en natuur." Tegelijk stelt de SB dat "de vraagstukken...zijn...veel omvattend en van betekenis voor de mensen die er wonen en werken." Volt zou graag nogmaals de afweging van de gedeputeerde willen zien om in deze fase geen burgerparticipatie te organiseren? Er wonen ook veel mensen in het gebied die niet direct door agrariërs of natuur worden gerepresenteerd: hoe ondervangen en integreren we deze belangen?	Bij de totstandkoming van de start en koersnotitie zijn diverse stakeholders betrokken vanuit verschillende sectoren zoals gemeenten, waterschappen, landbouworganisaties, terrein beherende organisaties en natuurorganisaties. Vanaf de zomer willen wij in de deelgebieden aan de slag met de implementatie van ons UPLG. Met het werken aan gebiedsagenda's en gebiedsprocessen worden (lokale) belanghebbenden betrokken. Is ook al de praktijk in de lopende gebiedsprocessen. Wij gaan daarbij ook bekijken hoe we de participatie verder kunnen uitbreiden binnen de beschikbare tijd.
	20	De SB gebruikt een "concept UPLG" en een "UPLG 1.0" door elkaar: wordt er 1 juli een concept ingediend of een eerste UPLG? We begrijpen dat het plan pas na	Het UPLG wordt als concept ingediend bij het Rijk. Ondertussen gebruiken we de 'wachttijd' om het concept te bespreken met onze partners zodat we met directe onze partners

		de review van het Rijk kan worden vastgesteld: is dat wat er bedoeld wordt met concept, of zal het plan parallel aan de review van het Rijk verder worden uitgewerkt en vervolmaakt?	(waterschappen, gemeenten, landbouworganisaties en natuurorganisaties en andere direct betrokkenen) aan de vervolgstappen kunnen gaan werken.
	21	Het concept UPLG 1.0 wordt ter informatie gedeeld met PS: waarom wordt de Cie RGW niet gepositioneerd om over het UPLG 1.0 in gesprek te gaan met GS, voor 1 juli 2023? Vindt gedeputeerde de feedback van RGW waardevol vóór het indienen van het plan bij het Rijk? Verder zal PS het definitieve UPLG in Q1 2024 vaststellen. Dit is echter een versie die dan door het Rijk is gelezen en goedgevonden, met verwerking van evt opmerkingen vanuit het Rijk. Komt de vaststelling van PS niet als mosterd na de maaltijd, en wat is de ruimte voor PS om zowel haar zienswijzen als eventuele wijzigingsvoorstellen naar voren te brengen? Met andere woorden, hoe is PS gepositioneerd t.a.v. een definitief UPLG 1.0 die door het Rijk zal worden vastgesteld? Volt is ook geïnteresseerd in de zienswijze van andere partijen hierop.	De Koersnotitie is op 30-5 door GS vastgesteld. Deze wordt nu ter consultatie voorgelegd aan de cie RGW. De reactie van de cie RGW wordt verwerkt in het concept van het UPLG 1.0 of in de begeleidende brief. In september wordt een uitgebreid participatieproces opgestart met de gebiedspartijen, waarbij ook verder ingezoomd wordt op het proces om te komen tot gebiedsagenda's en gebiedsprocessen. Voorgesteld wordt om in september het concept UPLG 1.0 te bespreken in de cie RGW. Dit traject vindt parallel aan de toetsing door het Rijk (inclusief de toetsing door de Ecologische Autoriteit en kennisinstellingen) plaats. Gericht op besluitvorming van het definitieve UPLG 1.0 in december 2023/1 ^e kwartaal 2024. Deze versie vormt ook de definitieve basis voor de claim op het Transitiefonds Landelijk Gebied van het Rijk.
	22	De SB bevat een uiteenzetting van geplande communicatie- en participatiemomenten. Wat vinden de genoemde partijen zelf van deze geplande wijze van participatie? Zijn deze plannen opgesteld in overeenstemming met de genoemde partijen, en zijn alle partijen op de hoogte van deze plannen? Zijn er ook partijen die zich niet voldoende gehoord weten in dit plan (en dat wellicht kenbaar hebben gemaakt)? Zijn er ook partijen die mogelijk niet of onvoldoende worden gerepresenteerd door de genoemde "agrarische sector en natuurpartijen"?	Na de vaststelling van de Startnotitie door GS heeft er een versnelling van de participatie plaatsgevonden. Met bestuurlijke overleggen, (extra) Hackathon sessies, aparte consultaties belangrijkste stakeholders en webinars hebben we daar invulling aan gegeven. Niet in die omvang en op het moment als gewenst door onszelf en de gebiedspartijen, daar was de tijd, na de informatiesessie eind april, tot eind juni te kort voor. Daarom wordt in september ook een uitgebreider participatietraject gestart.
ChristenUnie	23	Opwaardeerverzoek: De koers van de rijksoverheid voor het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied krijgt forse kritiek. De aanpak zou te eenzijdig zijn gericht op het uitkopen van piekbelasters, en te weinig op het creëren van nieuwe verdienmodellen. In Trouw van 2 juni 2023 zegt hoogleraar transitiekunde Jan Rotmans: "Ik hoop wel dat het grootste deel van de miljarden naar nieuwe verdienmodellen gaat, in plaats van naar het uitkopen van boeren die te veel stikstof uitstoten. Het opbouwen van een nieuwe sector is belangrijker dan het financieren van de afbraak van een verouderde branche."	

		Hoe vinden wij de juiste balans in ons Utrechtse Programma Landelijk Gebied?	
Partij voor de Dieren	24	<p><u>Opwaardeerverzoek:</u> Fractie PvdD wil graag met GS en PS in gesprek over de Koersnotitie UPLG, die 50% uitmaakt van het uiteindelijke voorstel UPLG 1.0 dat op 1 juli bij het Rijk moet worden ingediend. Onze fractie wil met name een gesprek over de visie die uit dit document naar voren komt als het gaat om de intensieve veehouderij in onze provincie en zou graag nader willen uitwisselen over de invulling van een aantal structurerende principes die de koers gaan bepalen van het UPLG.</p> <p>Daarnaast de vraag hoe vanuit deze Koersnotitie nader invulling gegeven gaat worden aan de hoofdstukken die nog moeten worden toegevoegd (zoals maatregelenpakketten; instrumenten; onderzoek en monitoring; en uitvoering en randvoorwaarden).</p> <p>Ook willen wij het hebben over de plaats van dierenwelzijn in UPLG 1.0, naast de borging van brede vertegenwoordiging en burgerparticipatie, alsook het beleid ten aanzien van toezicht en handhaving in aanloop naar de gebiedsprocessen. Op basis hiervan kan namelijk pas inzicht geboden worden in <i>hoe</i> we de genoemde doelen gaan halen zoals benoemd op pagina 8 van het Koersnotitie UPLG.</p>	
		Bij hoofdstuk 4.3.1 (pagina 20 en 21) worden als theoretische verkenning drie varianten 'ruimtelijke differentiatie' gepresenteerd. Onduidelijk is wat de status is van deze varianten: welk variant is richtinggevend voor het UPLG? En op basis van welke afwegingen? Welke rol heeft PS in het medebepalen van deze keuze?	De genoemde varianten hadden uitsluitend tot doel een theoretische verkenning of en in welke vorm het werken met een ruimtelijke differentiatie helpend is in de benaderingen die gekozen kunnen worden voor de aanpak van de stikstofproblematiek. De genoemde varianten in de Koersnotitie hebben geen enkele status. Bij de uitwerking van de Koersnotitie in het concept UPLG 1.0 staat doelsturing centraal via een streefwaarde voor NH3 emissie van 40 kg/ha/jaar. Voorts wordt tbv een efficiënte reductie van stikstofdepositie in de N2000 gebieden een overgangszone van 1 km rondom de Natura 2000-gebieden voorgesteld.
		In de Koersnotitie wordt meermaals gesproken over een veronderstelde 'basis-reductie' van stikstofuitstoot middels 'voer- en managementmaatregelen' (pagina 12 bijvoorbeeld, maar ook pagina 21). Onder 4.3.1 wordt bij variant 3 deze basisreductie wel meegenomen, maar niet benoemd bij de varianten 1 en 2 onder 4.3.1. Kan dit nader worden	De 30% stikstofreductie door voer- en managementmaatregelen is afkomstig van praktijkonderzoek van het Netwerk Praktijkbedrijven en betreft bijvoorbeeld het verminderen van de bijdrage van ruw eiwit in voer, minder jong vee, beperkte verruiming weidegang en het verdunnen van mest. Deze maatregelen hebben op zich geen negatieve effecten op dierenwelzijn. Bijvoorbeeld meer weidegang kan juist een positief effect zijn.

		toegelicht? Waaruit blijkt dat deze maatregelen 30% stikstofreductie realiseren en wat zijn de mogelijk (onvoorziene) nadelen van deze maatregelen onderzocht, ook voor wat betreft dierenwelzijn?	
		In de Koersnotitie wordt in hoofdstuk 4.4.2 en ook hoofdstuk 5.2.2 (onder thema omgevingsvisie 'Klimaatbestendig en waterrobuust') gesproken over de vermindering emissie broeikasgassen uit veenbodems over het belang van vernatten van Utrechtse veenweiden. Dit vernatten heeft ook een positief effect op biodiversiteit en gaat bodemverzakking tegen. In de toelichting wordt daarvoor oplossingen gezocht in de toepassing van technische maatregelen zoals waterinfiltratiesystemen omdat dat dat geen "grote aanpassingen in de agrarische bedrijfsvoering" noodzakelijk maken. Het is echter de vraag of dit soort technieken wenselijk dan wel effectief zijn. Waterschap HDSR heeft 5 jaar onderzoek gedaan en geen significant bewijs gevonden voor de effectiviteit van dit soort infiltratie/drainage technieken. Daarnaast de vraag of het ingraven van een plastic buizensysteem wenselijk is met oog op de mogelijke functieverandering van deze gebieden. Waarom wordt alleen dit techniek genoemd voor het vernatten van veenweidegebied en niet andere meer duurzame maatregelen zoals permanent verhogen van waterpeil en het aanbrengen van geulen op het land? Welke wetenschappelijke grondslag bestaat er voor de toepassing van infiltratietechnieksystemen?	<p>Genoemd onderzoek van HDSR is ons onbekend en zullen wij alsnog proberen te verifiëren.</p> <p>Uit diverse onderzoeken van de WUR en in het kader van het Nationaal Onderzoek Broeikasgas Veenweiden is gebleken dat waterinfiltratiesystemen remmend kunnen werken op broeikasgasuitstoot en de bodemdaling afremmen.</p> <p>Aanleg van waterinfiltratiesystemen gebeurt altijd na zorgvuldig afweging en moet aan diverse kwaliteitseisen voldoen. Anders verleent de provincie geen subsidie. Bovendien moet het gaan om no regret maatregelen. Indien mogelijk gewijzigd of ander functiegebruik aan de orde kan zijn dan is er geen sprake van no regret.</p> <p>Kunststofbuizen worden voor veel doeleinden in heel Nederland onder de grond gebracht. Net zoals voor waterinfiltratiesystemen gaat het veelal om PVC, omdat dit een bewezen kwaliteit heeft en er geen goede alternatieven zijn. Op dit moment worden afbreekbare biobased buizen ontwikkeld, die hopelijk snel op de markt komen.</p>
VVD	25	P. 14 en 15. Er wordt veel gesproken over vernatten van de gebieden in onze provincie. In hoeverre worden de agrariërs en andere partijen meegenomen met bij die afwegingen? Voor agrariërs zal een flinke vernatting van hun land namelijk veel betekenen voor hun bedrijfsvoering. Hoe wordt hiermee om gegaan?	In de gebiedsprocessen wordt samen met de agrariërs gezocht naar mogelijkheden voor het verhogen van grondwaterstanden. Het zijn de agrariërs zelf die uiteindelijk op vrijwillige basis subsidie aanvragen om de maatregelen te nemen.
	26	Voor het vernatten van gebieden is veel zoetwater nodig. In hoeverre knelt dit met het streven voor voldoende zoetwater?	In de toekomst kan dat gaan knellen inderdaad. Voor dit probleem gaan we de komende jaren naar oplossingen zoeken. Het vernatten van veengebieden vraagt inderdaad meer zoet water wat vanuit hemelwater of vanuit de rivieren op termijn gerealiseerd zal moeten worden. Uitdaging is

			dat de bergingscapaciteit in de veenweidegebieden zelf gering is vanwege de platte structuur. Het tijdig en geleidelijk aan vernatten kan het tekort aan zoet water beperken afhankelijk van de ontwikkeling van het klimaat.
	27	P. 32. Hoe ver strekt het zorgen voor maatregelen buiten Natura 2000 gebieden? Aan wat voor maatregelen valt te denken? "We nemen de benodigde maatregelen binnen en buiten de Natura2000-gebieden voor het realiseren van de goede staat van instandhouding van de via de Vogel- en Habitat Richtlijn beschermde soorten en habitats binnen de Natura2000-gebieden."	De maatregelen betreffen het terugdringen van de stikstofuitstoot in een zone rondom het Natura2000-gebied; herstel van het hydrologische systeem door vernatting rondom de gebieden (bufferzones, hogere waterpeilen etc.); realiseren van ecologische verbindingen & uitbreiding van het areaal; en optimaliseren beheer & aanpak exoten (p. 18).
	28	p. 33. " We gaan versneld aan de slag met de opgaven van de Bossenstrategie om 1.500 hectare meer bos te realiseren en het bestaande bos te revitaliseren en gaan daarover in gesprek met de Staten om de geldende ambitie uit onze Bossenstrategie wat betreft tijdpad conform de Landelijke Bossenstrategie en het Klimaatakkoord te laten verlopen (dus 2030 als realisatiejaar aanhouden in plaats van 2040)." Dit is sneller dan het door PS vastgestelde strategisch bosbeleid. In hoeverre is deze versnelling haalbaar? Ook gezien de huidige realisatie van nieuwe natuur en nieuw bos? Waarom is ervoor gekozen dit eerdere jaartal niet door PS te laten vaststellen, aangezien PS akkoord is gegaan met 2040.	We koersen in de Koersnotitie en daarmee het concept UPLG 1.0 voor de uitvoering van onze Bossenstrategie op 2030 vanwege de samenhang met de termijnen voor de opgaven vanuit het NPLG, maar doen dat vanuit een inspanningsverplichting en niet vanuit een resultaatverplichting. We realiseren ons, samen met PS, dat de opgave té groot is om in zijn geheel in 2030 te halen. De voortgang monitoren we jaarlijks. A.s. september wordt een voortgangsrapportage aan GS/PS voorgelegd. En (conform de afspraken bij de vaststelling van het Strategisch bosbeleid) lassen we in 2024 een evaluatiemoment in. Dit moment kan ook aangegrepen worden om inzichtelijk te maken of 2030 (nog) haalbaar is, of versnellende acties nodig zijn en of dat de termijn van 2030 moet worden opgerekt naar 2040 (of 2035). En mocht dit te vroeg in de tijd zijn, kunnen we een extra evaluatiemoment in 2027 over deze vragen inlassen. Vanwege de samenhang met overige NPLG-opgaven en het lopende proces van het UPLG is gekozen om in de Koersnotitie het betreffende structurerende principe op te nemen. Juist omdat PS het Strategisch bosbeleid heeft vastgesteld, gericht op 2040, is het principe zo opgesteld dat een gesprek met PS zal moeten plaatsvinden.